

Verlag van bezoek aan Gravinnenbos van Gulden Bodem

op 12 december 2020 door leden van de Schouwgroep *Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem*: Paul Poelmans, Gerard Herbers, Tjada van de Eelaart, Jan Floor, Kees Hin en Simon Klingen.

Omdat er onder bewoners en in de media tumult is ontstaan over het zaagwerk in het park, is er door enkele leden van de Schouwgroep een bezoek gebracht aan het gebied. De *Schouwgroep Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem* is ingesteld nadat de groep in 1992 had meegewerkt aan een *Visie* voor deze parken. De groep bestaat uit lokaal betrokkenen (o.a. Vrienden van Sonsbeek), externe deskundigen zowel als medewerkers van de gemeente. De groep komt gewoonlijk tweemaal per jaar bijeen om gedane en voorgenomen werkzaamheden (vooral buiten) te bekijken en te bespreken.

Het gebied waar de dunning plaats vond heeft deels een parkachtige setting, onder andere rond de oude kastanjes en in de zichttas van kasteel Zypendaal, maar bestaat overwegend uit hoogopgaand, gesloten bos van beuk, eik, Amerikaanse eik, grove den. Er zijn ook delen met lariks, douglas en fijnspar. Enkele kronkelige wandelpaden doorkruisen het licht geaccidenteerd terrein. Op ongeveer 20 ha is werk uitgevoerd.

De aard van de ingreep

Op het moment van de rondgang is het zaagwerk voor het grootste deel uitgevoerd. Langs de toeweg liggen stapels hout, gesorteerd voor de verschillende bestemmingen naar soort, rechtheid e.d.

De rondgang maakt duidelijk dat er zorgvuldig is gewerkt. Er zijn nauwelijks beschadigingen aan blijvende bomen, en ook de plaatselijk aanwezige onderbegroeiing is gespaard gebleven. Er is gewerkt met machines met een lage wioldruk, en dat is goed merkbaar: op de bosbodem zijn slechts lichte insporingen te zien. Er is kennelijk door de aannemer zorgvuldig gewerkt en met de inzet van adequaat materieel.

De sterkte van de dunning

Ondanks het feit dat er plaatselijk dikke bomen zijn geveld, is de invloed op het bos als geheel beperkt. Naar verluud wordt er ongeveer 800m³ hout geogst, wat neer komt op ca 40m³ per ha. De zo genoemde *houtvoorraad* vóór dunning wordt geschat op 420 m³/ha, de dunningsingreep bedraagt dus een kleine 10% van het totale volume (ter vergelijking: bij het reguliere bosbeheer wordt 20% als een normale dunning beschouwd, 25% als een sterke en 15% als een lichte dunning).

De jaarlijkse houtaangroei in het bos van Gulden bodem bedraagt naar schatting ongeveer 8m³ per ha. Dat betekent dat over vijf jaar het gemiddeld houtvolume weer op het peil is van vóór deze dunning. Dat houtvolume is een goede maat om de 'volwassenheid', de mate van bosontwikkeling te karakteriseren. Gulden Bodem is door zijn gemiddeld hoge leeftijd van de bomen een goed ontwikkeld bos. Een deel van de aanwezige fijnsparren is afgestorven als gevolg van de droogte, en plaatselijk zijn wat oude dennen gestorven doordat ze overgroeid zijn door beuken of Amerikaanse eiken. Het bos van Gulden Bodem als geheel maakt echter een heel vitale en stabiele indruk.

Het effect op belevingswaarde, biodiversiteit en klimaatbestendigheid

Het doel van de dunning was het versterken van de menging van boomsoorten en daarmee het verhogen van de biodiversiteit door vooral inlandse eiken veilig te stellen: deze boomsoort wordt op

veel plaatsen overgroeid door beuken en/of Amerikaanse eiken. Juist de inlandse eik heeft een grote natuurwaarde doordat er veel insecten en daarmee ook vogels aan deze bomen gebonden zijn. De eiken, maar ook bijzondere, weinig voorkomende boomsoorten kregen extra groeiruimte door de ernaast staande concurrenten weg te nemen. Ook zijn waar nodig gevaarlijke, breukgevoelige bomen in de beurt van paden geveld.

Het geoogste hout krijgt naar het zich laat aanzien een heel gevarieerde bestemming: zaaghout (voor planken en balken), zogenaamd kisthout voor pallets e.d., hout voor vezelplaat (zoals spaanplaat en OSB), en een klein deel als brandhout voor particulier gebruik.

Twee kleine punten van kritiek. De ingreep had feitelijk al flink wat jaren eerder moeten gebeuren, op een aantal plaatsen zijn eiken en dennen overgroeid door beuken. Ten tweede: er blijft wat weinig dood hout achter. Omwille van de ecologie was het beter geweest om iets meer staand en liggend dood hout in het bos te laten, zonder dat dit het parkachtige karakter van het bos schaadt en gevaar oplevert voor bezoeker.

Van een ingreep als deze is - zo is de ervaring - over 1 à 2 jaar weinig meer te zien. De gemaakte gaten in het kronendak zijn relatief klein. Vele daarvan zullen binnen een jaar of 10 weer goeddeels zijn dichtgegroeid. Het zou goed zijn de ingreep over ongeveer 5 jaar te herhalen en dan naast een dunning ook in te zetten op kleinschalige verjonging, om zo de variatie in bosstructuur te vergroten en de continuïteit te waarborgen.

De richting waarin hier gewerkt is, sluit volledig aan op de Visie op het bosbeheer van de parken: *de ontwikkeling van een monumentaal bos met een parkachtig karakter en hoge natuurwaarde*. Deze ingreep komt zowel de ecologie als de belevingswaarde ten goede.

In de nieuwe Visie voor de parken SZGB die op stapel komt ook het aspect klimaatbestendigheid aan de orde. De recente dunning in Gulden Bodem heeft daarop een gunstig effect doordat het gericht is op het versterken van de menging (en daarmee het risico te spreiden) en bijvoorbeeld een klimaatbestendige soort als de eik meer ruimte te geven.

Tot slot

De zorgen en vragen die mensen hebben bij het zien van het zaagwerk en de houtstapels zijn niet alleen begrijpelijk, ze zijn universeel en tijdloos. De actuele klimaatproblematiek versterkt dit. Een ingreep als deze doet bij de bezoekers een beroep op verbeeldingskracht en vertrouwen. Verbeeldingskracht – hoe ziet dit bos er over een jaar en daarna uit? Vertrouwen – de mensen die dit werk bedenken en uitvoeren, zouden die van bos houden? Ieder verstandig mens dat de bedoeling van deze dunning tot zich door laat dringen, kan bedenken dat achter deze momenteel rommelige aanblik een doordachte werkwijze schuilgaat: je kunt geen omelet maken zonder eieren te breken.